



Андреа Д. Матијевић^[1]

Институт за политичке студије
Београд (Србија)

УДК 339.92(497.11:44)
Прегледни научни рад
Примљен: 25.8.2024.
Прихваћен: 16.4.2025.
doi: 10.5937/napredak6-52992

Трговинско-инвестициони односи Републике Србије и Републике Француске – савремени трендови^[2]

Сажетак: Трговинско-инвестициони односи између Србије и Француске представљају важан аспект свеукупне билатералне сарадње између две државе. Полазећи од историјата економских односа од 1878. до данас, истраживање спроведено за потребе овог рада обухвата анализу савремене трговине и инвестиција. Методологија укључује квалитативну и дескриптивну анализу, засновану на подацима међународних и националних институција. Резултати показују стабилну и динамичну трговинску размену, са значајним растом француских страних директних инвестиција у Србију. Нови аспекти оваквог истраживања укључују пре свега свеобухватну анализу тренутних трендова и изазова у анализираним областима билатералне сарадње. Рад се закључује истицањем оптимистичке перспективе за даљи развој билатералних економских односа између две државе.

Кључне речи: Република Србија, Република Француска, спољнотрговинска размена, стране директне инвестиције, економска сарадња

Увод

Трговинско-инвестициони односи између Србије и Француске представљају значајан аспект билатералне сарадње двеју држава, која има дубоке корене у историји и наставља да се развија

у савременом контексту глобалне економије. Француска, као један од водећих економских актера у Европској унији (ЕУ), и Србија, као земља која тежи чланству у ЕУ, успоставиле су стабилне и динамичне везе у области трговине и инвестиција. Овај рад анализира различите

[1] andrea.matijevic@ips.ac.rs; ORCID: 0000-0001-8638-7653

[2] Рад је настао у оквиру научноистраживачке делатности Института за политичке студије, коју финансира Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије.

димензије ових односа, са фокусом на квантитативне и квалитативне аспекте трговинске размене, страних директних инвестиција, као и кључне секторе који доприносе јачању економске сарадње између две републике. Разумевање тренутних трендова и изазова у трговинско-инвестиционим односима Србије и Француске од суштинског је значаја за унапређење билатералне економске сарадње и дефинисање будућих праваца развоја.

Пружајући најпре увид у историјат економских односа Србије и Француске (неопходног за разумевање савременог контекста) од тренутка успостављања дипломатских односа након Берлинског конгреса 1878. године, у контексту предмета истраживања аутор се опредељује за анализу динамике, обима и структуре билатералних економских односа две државе, превасходно из угла спољнотрговинске (робне) размене и страних директних инвестиција (СДИ). Методологија истраживања заснива се на квалитативним, тј. дескриптивним методама уз покушај да се овакав предмет сагледа што потпуније. Конкретно, након прегледа литературе засноване на архивској грађи која се бави историјском анализом економских односа, у централним поглављима рада, посвећеним анализи обима трговине и инвестиција, користи се дескриптивна анализа статистичких података, тј. савремених база података релевантних међународних и националних финансијских и статистичких институција (попут Светске трговинске организације [СТО], Међународног монетарног фонда [ММФ], Светске банке, Конференција Уједињених нација о трговини и развоју [United Nations Conference on Trade

and Development – UNCTAD]), као и Народне банке Србије [НБС], Републичког завода за статистику [РЗС], Француско-српске привредне коморе [La Chambre de commerce et d'Industrie France–Serbie – CCIFS] и др.). Закључна разматрања посвећена су аргументовању оптимизма у вези с тенденцијама даљег развоја свеукупних билатералних економских односа између Србије и Француске.

Кратак преглед историјата економских односа Србије и Француске

Билатерални односи уопште, а у оквиру њих и економски односи Србије и Француске обухватају дугу и сложену историју, обликовану заједничким геополитичким интересима и догађајима од краја 19. века до данас. Преломни тренутак у овим односима био је Берлински конгрес 1878. године, када је Србија стекла независност, што је омогућило успостављање дипломатских односа са Француском на нивоу опуномоћених министара (Catsiapis, 2002). Економски односи, као основа за политичку сарадњу, развијали су се након 1878. године, посебно захваљујући изградњи железнице, која је финансирана француским капиталом, што је Србији омогућило да се економски опорави након ослободилачких ратова против Турске. Закључивање Француско-српске конвенције 1881. године представљало је значајан корак у успостављању дугорочних економских веза, обезбеђујући финансијску и техничку помоћ за изградњу кључних инфраструктурних пројеката (Pavlović, 2015, стр. 26–37). Успех ове

сарадње омогућио је Србији да избегне потпу-
ну зависност од Аустроугарске и Русије, што
је имало велики стратешки значај у то време.
Француска је постала важан савезник Србије не
само у економском већ и у политичком смислу, а
њен утицај на Балкану био је значајан у контек-
сту супротстављања немачком експанзионизму
(Troude, 2010, str. 342–343). Ова сарадња је до-
датно ојачана током Првог светског рата, када је
Француска, иако неформално, пружила Србији
значајну војну и хуманитарну помоћ, укључујући
и кредите за финансирање ратних подухвата
(Gnjatović, 1991).

Односи Краљевине Срба, Хрвата и Словена-
ца, касније Југославије и Француске у међурат-
ном периоду достигли су врхунац (Sretenović,
2009, str. 544), али нису праћени снажним еко-
номским везама. Иако је Француска имала ве-
лики утицај на југословенску спољну политику,
економска сарадња остала је на ниском нивоу
због послератног економског кризом узро-
кованих рестриктивних мера у трговини, пада
вредности валута, али и географске удаљености.
Француска је преферирала увоз из својих коло-
нија, док је Југославија, иако заинтересована
за извоз пољопривредних производа, имала
проблема да се пробије на француско тржи-
ште. Проблем југословенских дугова додатно је
отежавао економске односе. Француска је на-
ставила да даје зајмове и помоћ Југославији, али
је инсистирала на враћању предратних и ратних
дугова. Закључивање трговинског споразума
(тј. Конвенције о трговини и пловидби) 1929.
године и каснији покушаји економске сарадње
нису успели да превазиђу ове препреке (Vinaver,
1985). Немачки економски експанзионизам

30-их година додатно је ослабио француско-ју-
гословенске економске односе. Француска
предузећа су ипак учествовала у послератној
обнови Југославије, али је њихов утицај био
ограничен. Француски капитал био је прису-
тан у банкарству, рударству и индустрији, али
конкуренција других европских држава ограни-
чила је његов домет (Cvetković, 2006). Овај не-
склад између политичких и економских односа
био је кључан за касније политичке промене у
региону. Ипак, снажне политичке везе између
Француске и Југославије нису успеле да одрже
економску сарадњу на задовољавајућем нивоу,
што је на крају утицало на слабљење односа
и јачање веза Југославије с другим државама,
нарочито Немачком.

Након Другог светског рата економски од-
носи између Француске и Југославије били су
регулисани превасходно Споразумом о при-
вредној, индустријској и техничкој сарадњи из
1969. године који је формирао Мешовити коми-
тет за сарадњу. Овај комитет је 1987. године за-
мењен Југословенско-француским привредним
саветом (Poročić-Petrović, 2000, str. 416–417).
Француска је након рата настојала да повећа свој
утицај у Југославији, што је било мотивисано
геостратешким интересима током Хладног рата.
С друге стране, Југославија је постала отворенија
за сарадњу са западним земљама због недостатка
економске помоћи из Совјетског Савеза (Sotoč,
2003). Ипак, француска имовина у Југославији
која је укључивала концесије, банке и индустриј-
ска предузећа била је подвргнута конфискацији
и национализацији. Спор око обештећења за
национализовану имовину решен је Споразумом
из 1951. године којим је предвиђено обештећење

Француској од 15 милиона динара у року од 10 година (Cvetković, 2006). Овај споразум ипак није значајно променио француске инвестиције у Југославији које су биле ограничене због социјалистичког економског система. Западне земље, укључујући Француску, виделе су Југославију као потенцијалну прилику за трговинску и инвестициону експанзију због њене недовољно искоришћене сировинске базе и мање екстремног комунизма. Југославија је постала прва држава Источне Европе која је започела индустријску сарадњу са западним компанијама 1967. године, али је та сарадња била ограничена на секторе као што су индустрија, пољопривреда, туризам и научна истраживања (Milutinovich, Boseman, Vrbancovich, 1975). Обим трговинске размене између Југославије и Француске није се значајно променио у првим деценијама после рата. Међутим, крајем 80-их, Француска је постала трећи највећи спољнотрговински партнер Југославије, после Немачке и Италије. Учешће Француске у југословенском извозу достигло је скоро 4% до 1990. године и Француска постаје прва по стопи раста привредне сарадње Југославије, поредећи са другим развијеним државама (Popović-Petrović, 2000, str. 417–420). Узлазна тенденција у економским односима прекинута је 1991. године због политичких и економских промена у Југославији.

Током ратног сукоба у Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији (СФРЈ) (1991–1995) француско јавно мњење било је подељено поводом нужности војне интервенције. Француска је тада, као сила средњег дитета, морала да се усагласи са деловањем Сједињених

Америчких Држава (САД) и Европске заједнице (ЕЗ), као и Уједињених нација (УН), усмеравајући своју политику према проактивној употреби дипломатских, војних и економских средстава принуде (Wood, 1994, str. 129–131). Западна стратегија обухватала је санкције Југославији, које су биле на снази од 1992. до 1994. године и настављене до 1996. године. Ово је утицало на пад политичке сарадње и економских односа Југославије са Француском. Замрзнути су споразуми о сарадњи и рад Југословенско-француског привредног савета. Трговинска размена се смањила, с падом од 33% у 1991. години у односу на 1990. годину. Пад је настављен, са Француском која је од 1994. године заузимаала осмо место као спољнотрговински партнер Савезне Републике Југославије (СРЈ) (Popović-Petrović, 2000, str. 417–418). Рат је такође утицао на остале облике сарадње између две државе, као што су заједничка улагања и дугорочна производна кооперација. Туристичка сарадња је прекинута 1991. године, а финансијска сарадња, укључујући банке, смањена је због санкција. Укидање санкција 1996. године омогућило је поновно укључивање Југославије на светско тржиште, али су политички и економски изазови, укључујући косовску кризу 1998/1999, погоршали перспективе (Adamovich, 1997, str. 309–311). Са ниским нивоом француско-југословенске економске сарадње ушло се у 21. век.

Након политичких промена у Србији крајем 20. и почетком 21. века економски односи доживели су нову динамику. Исте године након петооктобарских промена поново су успостављени дипломатски односи између Србије и

Француске, а добри политички односи проузроковали су и повећање економске сарадње. Само у 2001. години извоз из Србије у Француску утростручио се у односу на претходну годину, док је вредност увоза из Француске у Србију порасла скоро седам пута. У наредном периоду дошло је до раста обима спољнотрговинске робне размене, као и до раста фонда француских инвестиција у Србију (Rapać & Matijević, 2022). Данас сарадња између Србије и Француске обухвата широк спектар области, укључујући индустрију, информационе технологије, пољопривреду, туризам и образовање, што доприноси јачању економске стабилности и просперитета у обе земље.

Савремени спољнотрговински односи

Као што је већ истакнуто, 5. октобар 2000. године покренуо је низ структурних политичких, али и економских реформи у Србији. Прву деценију 21. века обележио је период високог економског раста у великој мери заснован на спољнотрговинском отварању, а најпре расту трговинске размене с државама ЕУ (Rapać, 2021, str. 148). Основ унапређења економских односа са ЕУ уопште, али и са Француском, представља либерализација трговинских односа Србије и ЕУ постигнута закључивањем Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП). Према последњим подацима СТО за 2023. годину све економије Западног Балкана, а тиме и Србија, у највећем проценту зависе од

трговине са ЕУ: апроксимативно готово 60–70% од укупног увоза и 70–80% од укупног извоза ових економија везује се за тржиште ЕУ. Када је реч конкретно о Србији, подаци говоре следеће: 64,1% српског извоза и 54,9% увоза „отпада” на државе чланице ЕУ (World Trade Organization [WTO], 2023). Подаци Француско-српске привредне коморе сведоче о томе да се размена између две државе утростручила од 2010. године, када је ступио на снагу прелазни трговински споразум између ЕУ и Србије (Francusko-srpska privredna komora [CCIFS], 2023), а велики подстицај трговинским и економским односима уопште било је и ступање на снагу Споразума о стратешком партнерству и сарадњи Владе Републике Србије и Владе Републике Француске из 2011. године, у чијем су члану 4. предвиђене посебне обавезе обе стране са циљем развоја економске сарадње и трговинске размене.

Ако се посматра период након реформи у области либерализације спољне трговине са државама ЕУ (дакле, од 2009. наовамо), може се уочити значајан раст обима спољнотрговинске робне размене између Србије и Француске. У посматраном периоду и према вредностима у доларима српски извоз је више него утростручен, са 249 на 833 милиона USD, док је у исто време дошло и до раста увоза из Француске од 117%. Као мало тржиште Србија наставља да бележи спољнотрговински дефицит са Француском, али, упркос томе, важно је истакнути да је у датом периоду дошло до раста укупног обима спољнотрговинске робне размене од чак 155%.

Табела 1. Српски робни извоз и увоз из Француске 2009–2023. (у милионима USD)

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Извоз	249	277	309	283	351	418	409	413	494	530	526	534	716	877	833
Увоз	522	482	537	516	604	575	534	585	626	721	785	731	884	1.126	1.135
Биланс	−273	−205	−228	−233	−253	−157	−125	−172	−132	−191	−259	−197	−168	−249	−302
УКУПНА РАЗМЕНА	771	759	845	799	955	993	943	998	1.120	1.251	1.311	1.265	1.600	2.003	1.968

Извор: Republički zavod za statistiku Srbije [RZS], 2024a.

Иако се српско тржиште по величини и популацији може окарактерисати као мало, компаративна предност пласмана на ово тржиште огледа се у чињеници да је Србија потписница Споразума о слободној трговини у Централној Европи (CEFTA 2006), а има и потписане споразуме о слободној трговини с Кином и Турском, као и државама Европске зоне слободне трговине (EFTA) и Евроазијске економске уније (Русија, Белорусија, Казахстан и Киргистан). Француска се, као извозни партнер Србије у области робне размене, у 2023. години нашла на 14. месту, односно на деветом месту као партнер у робном увозу (RZS, 2024a). Када је реч о структури робног увоза и извоза по секторима производње, француски извоз је разноврстан, уз доминацију категорије производа из аутомобилске индустрије, у оквиру које се на годишњем нивоу и бележи највећи раст; машине и опрема опште намене су на другом месту на листи, а иза ове две категорије налазе се:

фармацеутски производи; основни хемијски производи; азотни производи; пластични материјали и синтетичка гума; разноврсни хемијски производи, и производи из категорија „ножеви, алати, окови и разни метални производи” (CCIFS, 2023). У српском извозу намењеном Француској такође доминирају производи из аутомобилске индустрије (друмска возила, погонске машине и уређаји), али се као појединачне поткатеорије по вредностима у доларима, чак и изнад поткатеорија производа аутомобилске индустрије, могу издвојити воће и поврће (90,5 милиона USD) и производи од каучука (105,2 милиона USD) (RZS, 2024b). Још конкретније, традиционално највећу ставку у српском извозу представљају пнеуматици компаније Тигар тајерс (Tigar Tyres) из Пирота, која је у власништву француског Мишлена (Michelin) (Rapačić & Matijević, 2022), једног од највећих француских инвеститора у Србији (о чему ће више речи бити у наставку рада).

Табела 2: Српско-француска спољнотрговинска робна размена по структури производа (2023)

	Производ	Вредност (у тонама)	Вредност (у милионима USD)
Извоз из Србије, по секторима	0 Храна и живе животиње	41.232,7	121,4
	1 Пића и дуван	6.733,4	4,4
	2 Сирове материје, нејестиве, осим горива	5.215,9	6,2
	3 Минерална горива, мазива и сродни производи	47,1	0,04
	4 Животињска и биљна уља, масти и воскови	273,5	0,2
	5 Хемијски и сл. производи, нигде поменути	54.543,3	77,4
	6 Израђени производи сврстани по материјалу	74.088,1	251,7
	7 Машине и транспортни уређаји	29.423	255,4
	8 Разни готови производи	15.424	116,7
	9 Остало	26,2	0,2
	УКУПНО	227.007,2	833,8
Увоз у Србију, по секторима	0 Храна и живе животиње	36.157,3	91,2
	1 Пића и дуван	2.508,8	15,7
	2 Сирове материје, нејестиве, осим горива	10.817,4	36,8
	3 Минерална горива, мазива и сродни производи	1.769,9	8,8
	4 Животињска и биљна уља, масти и воскови	122,5	0,03
	5 Хемијски и сл. производи, нигде поменути	35.800,7	295,9
	6 Израђени производи сврстани по материјалу	19.728,1	78,4
	7 Машине и транспортни уређаји	52.761,8	422,3
	8 Разни готови производи	3.123,9	52,2
	9 Остало	15.389,2	132,8
	УКУПНО	178.179,6	1.134,7

Извор: RZS, 2024b.

**Савремени инвестициони односи:
француске инвестиције
на српско тржиште**

Као и у случају спољне трговине, подаци показују да је европски интеграциони процес позитивно утицао и на раст прилива СДИ у земље које су на неки начин укључене у тај процес (Antevski, 2008,

str. 72). Додатно, у Србији су економске реформе с почетка овог века, уз трговинску либерализацију и отварање привреде, подразумевале и примену политике привлачења СДИ. Почетни замајац представљала је приватизација државних предузећа, а француске компаније су међу првима узеле учешће у оваквим подухватима, с првом великом инвестицијом забележеном већ

2002. године, од када убрзано расте присуство француских компанија у Србији.

Политика привлачења СДИ као катализатора економског раста и са циљем смањења незапослености представља, могло би се рећи, константу макроекономске политике Србије у 21. веку. Након 2010. године, када се процес приватизације најкрупнијих државних производних предузећа приводио крају, Србија је прибегла новим подстицајним мерама са циљем привлачења страних компанија. Уз трговинске споразуме и опште системе преференцијала, билатералне споразуме са одређеним државама (попут уговора о избегавању двоструког опорезивања и споразума о узајамном подстицању и заштити улагања), као и могућност пословања у слободним зонама које нуде фискалне и царинске погодности, олакшице за иностране компаније у Србији^[3] тренутно укључују и:

- инвестиционе државне подстицаје (који се додељују на основу критеријума нивоа

развијености општине – крајње дестинације инвестиције, броја новозапослених, и минималног износа оправданих трошкова улагања), и

- пореске подстицаје (ослобађање од дела пореза и доприноса који се плаћају на нето плате, ослобађање од обавезе плаћања пореза на добит, пренос губитака из ранијих година у порески биланс наредних пет година) (PKS, 2024).

Ако се посматрају номинални износи, оваква политика и те како показује резултате: само у периоду 2010–2020, према подацима Народне банке Србије (НБС), у Србију је дошло апроксимативно 26 милијарди евра кроз СДИ, што је изузетно велик износ за државу са мање од седам милиона становника (Rapać & Matijević, 2022), а значајан удео у овом износу имају и француски инвеститори, што се може уочити и прегледом номиналних вредности инвестиционих односа са Француском од 2010. године наовамо (табела 3):

Табела 3. Инвестициони односи Србије са Француском (приказани по принципу активе и обавеза)
2010. – прво тромесечје 2024. (у милионима EUR)

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024. (T1)
Актива	-0,6	-1,9	-0,8	1,2	-1,4	-3,2	-0,5	-1,2	-0,4	-3,6	16,7	-21,9	5,1	-10,3	0,5
Пасива	107,7	179,7	131,4	99,3	51,5	76,5	72,4	85,0	716,3	-322,2	58,6	48,9	-36,6	26,8	-53,2
СДИ, нето (= актива – пасива)	-108,3	-181,6	-132,2	-98,2	-52,9	-79,7	-72,9	-86,2	-716,8	318,7	-41,9	-70,7	41,7	-37,1	53,7

Извор: NBS, 2024a; NBS, 2024b; International Monetary Fund [IMF], 2024.^[4]

[3] Важно је напоменути да је 10% власништва минимум који инострани инвеститор мора да уложи у Србију да би се његова инвестиција бележила као СДИ и да би по основу тога могао да добија одређене олакшице за своје пословање (према: Zakić & Živaljević, 2019, str. 17).

[4] Народна банка Србије на свом званичном сајту публикује податке о СДИ који су израђени у складу с методологијом ММФ: „Међународна инвестициона позиција Републике Србије (МИП) израђена је на основу Приручника



Председник Републике Србије Александар Вучић и председник Француске Емануел Макрон испред Јелисејске палате, приликом посете председника Вучића Француској, април 2025. године.

Фото: Димитрије Гол

Према последње доступним подацима Француско-српске привредне коморе, у Србији послује више од 130 француских предузећа, која запошљавају преко 13.000 људи. У 2018. години Француска је била водећи инвеститор по висини прилива (716,8 милиона евра) захваљујући инвестицији компаније Ванси ерпортс (Vinci Airports). Током 2019. године компанија Веолија (Veolia) ушла је концесију за третман отпада у Винчи код Београда, али је те године дошло и до повлачења банке Сосијете Женерал (Société Générale) из Србије, док се у

периоду 2022–2023. из Србије повукла још једна банка – Креди Агрикол (Crédit Agricole). Заступљеност француских компанија у највећем делу везује се за сектор аутомобилске опреме, кроз две Учинсон (Hutchinson) фабрике, проширењем присуства Мишлена, Л Белијера (Le Bélier) и Новара (Novares), као и инвестицијом компанија Мекафор (Mecafor). Главни француски инвеститори у Србији су Мишлен, Ванси ерпортс, Веолија, Шнајдер електрик (Schneider Electric), Таркет (Tarkett), Савенсија (Savencia) и Лакталис (Lactalis) (CCIFS, 2023).

за израду платног биланса и Међународне инвестиционе позиције ММФ-а, шесто издање (Balance of Payments and International Investment Position Manual, Sixth Edition – BPM6), као и одговарајућих пратећих методолошких документа. МИП Републике Србије израђује се тромесечно и представља стање на крају периода које је резултат реализованих платнобилансних трансакција, валутних промена, промена цена и осталих промена и представља биланс стања њене спољне финансијске активе и пасиве“ (NBS, n. d.). Компаративном анализом база података НБС и ММФ утврђено је да је реч о готово идентичним подацима (разлике су минорне и појављују се вероватно услед заокруживања цифара). Ради аутентичности, консултоване су и друге базе података, попут Светске банке и Конференције УН о трговини и развоју, али се услед разлике у примењеној методологији ови подаци не могу међусобно упоређивати.

Табела 4: Француске компаније у Србији и износ инвестиција (2002–2020)^[5]

	Инвеститор	Година	Тип инвестиције	Грана привреде	Износ инвестиције у еврима
1	Michelin Tigar Tyres	2002.	Приватизација	Аутомобилска индустрија	132.000.000
2	Tarkett	2002.	Приватизација	Дрвна и индустрија на-мештаја	136.000.000
3	Lafarge	2002.	Приватизација	Грађевинска индустрија	163.000.000
4	Biospringer RS d. o. o. (Alltech Serbia)	2002.	Остало	Храна и пољопривреда	53.000.000
5	Le Belier / LBK Kikinda	2003.	Приватизација	Аутомобилска индустрија	35.000.000
6	Soufflet Group	2004.	Приватизација	Храна и пољопривреда	8.000.000
7	Bongrain SA	2004.	Остало	Храна и пољопривреда	25.000.000
8	Intermarche	2004.	Greenfield	Трговина	44.000.000
9	Axereal Serbia	2004.	Brownfield	Храна и пољопривреда	394.000
10	Sicoberry	2005.	Greenfield	Храна и пољопривреда	2.000.000
11	Crédit Agricole Banka Srbija	2005.	Приватизација	Финансије	259.000.000
12	InterEX	2006.	Greenfield	Трговина	6.000.000
13	Lohr	2008.	Приватизација	Аутомобилска индустрија	3.200.000
14	Schneider Electric DMS NS	2008.	Аквизиција	ICT	61.900.000
15	Tigar Tyres Michelin Expansion	2010.	Greenfield	Аутомобилска индустрија	16.000.000
16	Mecaplast	2011.	Greenfield	Аутомобилска индустрија	10.000.000
17	Mekaplast/Novares	2011.	Greenfield	Аутомобилска индустрија	15.000.000
18	BIG TIGAR	2011.	Greenfield	Аутомобилска индустрија	215.000.000
19	Sagem Telecommunications Paris	2011.	Greenfield	ICT	5.000.000
20	Rai Swellen	2012.	Greenfield	Грађевинска индустрија	нема података
21	Saint-Gobain	2012.	Остало	Грађевинска индустрија	нема података
22	Quivogne	2013.	Brownfield	Машинска индустрија	1.000.000
23	Luxury Tannery	2013.	Brownfield	Индустрија коже	10.000.000

[5] Табела која садржи све те податке објављена је и у коауторском раду аутора овог рада (в. Rapać & Matijević, 2022), такође на основу захтева за приступ бази НАЛЕД-а. С обзиром на то да је тај рад објављен 2022. године, за потребе овог рада аутор је поново захтевао приступ NALED-овој бази, а подаци из базе по каснијем приступу представљени су у овом раду.

24	Streit Nova	2014.	Greenfield	Аутомобилска индустрија	6.000.000
25	Synechron SRB	2014.	Brownfield	ICT	нема података
26	FKL	2015.	Приватизација	Машинска индустрија	нема података
27	Hutchinson	2016.	Greenfield	Аутомобилска индустрија	10.400.000
28	Société Générale	2016.	Greenfield	Финансије	47.000.000
29	Somboled – Dukat, Lactalis group	2016.	Остало	Храна и пољопривреда	26.000.000
30	J & J Metalni proizvodi	2016	Greenfield	Металоперађивачка индустрија	1.786.702
31	Mecafor	2016	Greenfield	Металоперађивачка индустрија	4.000.000
32	Tigar Tyres	2018	Остало	Аутомобилска индустрија	15.600.000
33	Novares	2018	Brownfield	Аутомобилска индустрија	5.200.000
34	Irelly	2018	Остало	Аутомобилска индустрија	26.000
35	Vinci Airports	2018	Остало	Ваздухопловна индустрија	500.000.000
36	Tigar Tyres doo	2020	Опрема и објекти	Индустрија	26.290.836
УКУ-ПНО					1.842.797.538

Извор: NALED, 2024.

С обзиром на то да не постоји јавно доступна база података која даје информације о свим француским компанијама у Србији, висини и врсти њихове инвестиције, аутор овог рада користио је базу података коју је доставила Национална алијанса за локални економски развој (NALED), која већ годинама прикупља податке о страним инвестицијама у Србији. Ова база садржи податке за укупно 36 француских компанија, чији је кумулативан износ инвестиција (који сабира податке о вредностима инвестиција тамо где такви подаци постоје) за период 2002–2020. године износи више од 1,8 милијарди евра (1.842.797.538 EUR) (табела 4).

Уместо закључка: перспективе трговинско-инвестиционих односа двеју држава

Економски односи Србије и Француске, барем када је реч о номиналним вредностима спољнотрговинске робне размене и износима француских СДИ у Србији, на историјском су врхунцу су од 2010. године наовамо. С обзиром на досадашње трендове, може се очекивати да неће бити значајнијих негативних кретања у домену економске сарадње. Чини се и да је, након скорашњих политичких промена, Француска преузела примат од Немачке у подршци Србији међу другим државама



Председник Републике Србије Александар Вучић са председником Француске Емануелом Макроном приликом полагања венаца на Споменик захвалности Француској на Калемегдану, Београд, јул 2019. године.

Фото: Димитрије Гол

Западне Европе (Varga-Kocsicska, 2022, str. 9). Генерална директорка Француско-српске привредне коморе Сања Иванић нагласила је да је Србија „главна земља на Западном Балкану за француске инвестиције”, а како је навела, од укупног стока француских инвестиција на Западном Балкану преко 70% је инвестирано у Србији (PKS, 2023).

Ипак, све ово не значи да не постоји простор за даље унапређење економских односа две др-

жаве. Према званичним наводима Министарства спољних послова Републике Србије, економска сарадња са Француском може се оценити као добра, али „испод реалних могућности” (Ministarstvo spoljnih poslova Republike Srbije [MSP], n. d.). Амбасадор Француске у Србији Пјер Кошар (Pierre Cochard) истакао је да су француска предузећа све присутнија у Србији, указујући на значајан раст економске размене Француске и Србије, али и на

то да „нису искоришћени сви потенцијали за даљу привредну сарадњу” (Biznis.rs, 2023).

С модерним технологијама које доносе француске компаније могу да „подрже пут Западнoг Балкана ка ЕУ, у сфери зелене и дигиталне трансформације”, навео је директор Сектора за стратешке анализе, услуге и интернационализацију ПКС Михаило Весовић (PKS 2023). Као посебан сектор од стратешког значаја за Србију, у којем би француско присуство могло бити повећано у будућности, издваја се пољопривреда, с обзиром на то да је ово сектор у којем се могу остварити добри резултати и помоћу иностраних технологија и знања, што је конкурентска предност Србије (Zakić & Živaljević, 2019, str. 38). Такође, пошто је Србија оцењена као једна од најатрактивнијих дестинација у Источној Европи за *outsourcing*, велики допринос унапређењу економске сарадње могло би представљати и даље повећање француског присуства у индустрији информационих технологија, као тренутно најбрже растућем сектору у Србији (CCIFS, 2023). Да се интересовање француских компанија за српско тржиште не умањује потврђено је и на првом Форуму Француска – Западни Балкан (France–Western Balkans Forum), одржаном 13–14. јуна 2024. године, који је окупио представнике више од 150 компанија из Француске и земаља Западног Балкана. Посебан нагласак у оквиру форума стављен је на ЕХРО 2027 (CCIFS 2024), што показује заинтересованост француских компанија за наставак учешћа у реализацији инфраструктурних пројеката у Србији.

Важно је напоменути и то да значајан подстицај трговинско-инвестиционим односима представља унапређење политичких односа Србије

и Француске. У том смислу посета француског председника Емануела Макрона (Emmanuel Macron) током 2019. године, поводом 180 година од успостављања дипломатских односа, а 18 година након последње посете француског председника Србији Жака Ширака (Jacques Chirac), представљала је јасан политички импулс са ефектима преливања и на домен економије. Осим што је овом посетом озваничен и почетак радова на модернизацији београдског аеродрома, делегације две владе потписале су двадесетак споразума различитог нивоа обавезности којима се унапређује економска сарадња (Miladinović, 2019).

Посета француског председника 2019. имала је посебну важност и због даљих планова на изградњи београдског метроа, као тренутно једног од најважнијих инфраструктурних пројеката за град Београд и Србију уопште. Међу поменутих потписаних споразумима била је и Изјава о намерама о пројекту београдског метроа између влада Француске и Србије и града Београда којом се потврђује да је Француска стратешки партнер за реализацију овог пројекта (Predsednik Republike Srbije, 2019). Овим је додатно утврђена улога компанија Алстом (Alstom) и Ежис рејл (Egis Rail), која је доведена у питање услед накнадних споразума о извођењу радова на метроу закључених с кинеским компанијама. Према резултатима преговора српске, француске и кинеске стране, од француских компанија биће набављени електромеханички подсистеми и возила, док ће кинески партнери (компанија Пауер Чајна [Power China]) бити одговорни за извођење грађевинских радова (Martinović, 2021).

Узимајући у обзир овим радом идентификоване позитивне трајекторије у развоју економске

сарадње између Србије и Француске, као и значај посета француског председника Србији 2019. и 2024. године, односе Србије и Француске треба посматрати са оправданим оптимизмом како из

угла будућих праваца развоја трговине, инвестиција и економских односа Србије и Француске уопште, тако и из угла свеукупне билатералне сарадње две државе.

References/Литература

- Adamovich, S. (1997). The Revival of Yugoslav Foreign Trade after the Suspension of Sanctions. *International Journal of Politics, Culture and Society*, XI (2), 301–324. Available at: <https://link.springer.com/article/10.1023/A:1025195608397>
- Antevski, M. (2008). Foreign Direct Investments: Characteristics, Patterns, and Effects. *Međunarodni problemi*, LX (1), 61–92. doi: 10.2298/MEDJP0801061A [In Serbian]
- Biznis.rs (2023, March 20). French Companies are Increasingly Present in Serbia. Biznis.rs. Available at: <https://biznis.rs/vesti/srbija/francuska-preduzeca-sve-prisutnija-u-srbiji/> [In Serbian]
- Catsiapis, J. (2002). French Politics towards the Balkans during the XX century. *Études Helleniques*, X (2), 57–106. Available at: <https://ejournals.lib.uoc.gr/hellst/article/view/1261> [In French]
- [PKS] Chamber of Commerce of Serbia (2023). Excellent Economic Cooperation between Serbia and France – By the End of the Year Two Billion Euros of Trade Exchange. Beograd: Privredna komora Srbije. Available at: <https://pks.rs/vesti/odlicna-privredna-saradnja-srbije-i-francuske-do-kraja-godine-dve-milijarde-evra-trgovinske-razmene-8915> [In Serbian]
- [PKS] Chamber of Commerce of Serbia (2024). General Benefits for Investment in the Republic of Serbia. Beograd: Privredna komora Srbije. Available at: <https://pks.rs/strana/pogodnosti-za-ulaganja> [In Serbian]
- [CCIFS] Chambre de commerce et d'Industrie France-Serbie (2023). French economic presence in Serbia. Beograd: Francusko-srpska privredna komora. Available at: <https://www.ccfs.rs/sr/publikacije/francusko-ekonomsko-prisustvo-u-srbiji-2023.html> [In Serbian and French]
- [CCIFS] Chambre de commerce et d'Industrie France-Serbie (2024). Newsletter. Beograd: Francusko-srpska privredna komora. Available at: <https://marketing.ccifi.net/view.html?x=a62e&m=wR8&mc=s&s=wG98&u=d&z=yGKo1KZ&> [In Serbian]
- Cvetković, V. (2006). *Economic Relations between Yugoslavia and France 1918–1941*. Beograd: Institut za noviju istoriju Srbije. [In Serbian]
- Gnjatović, D. (1991). *Old state debts: A contribution to the economic and political history of Serbia and Yugoslavia 1862–1941*. Beograd: Ekonomski institut. [In Serbian]
- [IMF] International Monetary Fund 2024. IMF Data: Access to Macroeconomic & Financial Data. Washington D.C.: International Monetary Fund. Available at: <https://data.imf.org/?sk=388dfa60-1d26-4ade-b505-a05a558d9a42&sid=1479329334655>
- Martinović, I. (2021, January 22). The Chinese and the French Are Building the Subway Together in Belgrade. *Radio Slobodna Evropa*. Available at: <https://www.slobodnaevropa.org/a/kinezi-i-francuzi-zajedno-grade-metro-u-beogradu/31063895>. html [In Serbian]

- Miladinović, A. (2019, July 15). Macron in Belgrade: Remedial Exams of Serbia and France in All Fields. *BBC News Srbija*. Available at: <https://www.bbc.com/serbian/lat/srbija-48997875> [In Serbian]
- Milutinovich, J, Boseman, G, Vrbanovich, D. (1975). Investment in Yugoslavia: Western Opportunities and Difficulties. *Management International Review*, XV (1), 51–60.
- [MSP] Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Serbia n.d. France. Beograd: Ministarstvo spoljnih poslova Republike Srbije. Available at: <https://www.mfa.gov.rs/spoljna-politika/bilateralna-saradnja/francuska>
- [NALED] National Alliance for Local Economic Development (2024). "Investments Database". Beograd: Nacionalna alijansa za lokalni ekonomski razvoj. [In Serbian]
- [NBS] National Bank of Serbia n.d. Methodological Explanations: International Investment Position of the Republic of Serbia. Beograd: Narodna banka Srbije. Available at: https://www.nbs.rs/export/sites/NBS_site/documents/statistika/metodologija/II-EOI-MIP.pdf [In Serbian]
- [NBS] National Bank of Serbia 2024a. Foreign Direct Investments, by Country, 2010–2023. (BPM6). Beograd: Narodna banka Srbije. Available at: https://nbs.rs/sr_RS/drugi-nivo-navigacije/statistika/platni_bilans/ [In Serbian]
- [NBS] National Bank of Serbia 2024b. Foreign Direct Investments, by Country, Q1 2024 (BPM6). Beograd: Narodna banka Srbije. Available at: https://nbs.rs/sr_RS/drugi-nivo-navigacije/statistika/platni_bilans/ [In Serbian]
- Pavlović, V. (2015). *From Serbia to Yugoslavia – France and the Birth of Yugoslavia 1878–1918*. Beograd: Balkanološki institut. [In French]
- Popović-Petrović, I. (2000). France as the Foreign Trade Partner of Yugoslavia. In: R. Levi (ed.) *Yugoslavia and the World* (409–429). Beograd: Institut za međunarodnu politiku i privredu. [In Serbian]
- Rapaić, S. (2021). The Economies of the Countries of the Western Balkans – The Place and Role of Serbia. *Srpska politička misao* LXXI (1), 169–199. doi: 10.22182/spm.7112021.8 [In Serbian]
- Rapaić, S, Matijević, A. (2022). Economic Relations between France and Serbia – Historical Overview and Contemporary Tendencies. *Srpska politička misao* (special edition), 131–166. doi: 10.22182/spm.specijal2022.6 [In French]
- Sotou, G. (2003). France and the Balkans from 1944 to 1955. *Balkan studies: biannual publication of the Institute for Balkan Studies*, XLIV (1–2), 109–136. [In French]
- Sretenović, S. (2009). Franco–Serbian Relations in the 19th and 20th Centuries. *Međunarodni problemi*, LXI (4), 536–558. doi: 10.2298/MEDJP0904536S [In Serbian]
- [RZS] Statistical Office of the Republic of Serbia (2024a). Ranking of Destination/Origin Countries according to the value of Exports/Imports. Beograd: Republički zavod za statistiku. Available at: <https://data.stat.gov.rs/Home/Result/170401?languageCode=sr-Latn> [In Serbian]
- [RZS] Statistical Office of the Republic of Serbia (2024b). Exports of Goods by Sections of the SITC, rev. 4 – France. Beograd: Republički zavod za statistiku. Available at: <https://data.stat.gov.rs/Home/Result/170302?languageCode=sr-Latn> [In Serbian]
- Troudes, A. (2010). France and Serbia 1915–1918: Military Cooperation, Economic Settlement and Cultural Exchange. In: D. Bataković (ed.) *Serbia and France: an atypical alliance* (337–360). Beograd: Balkanološki institut. [In French]
- Varga-Kocsicska A. (2022). Serbia and France: The Special Relationship? *European Scientific Journal*, XVIII (23), 1–12. doi: 10.19044/esj.2022.v18n23p1

- Vinaver, V. (1985). *Yugoslavia and France between the Two World Wars (Was Yugoslavia a French “satellite”?)*. Beograd: Institut za savremenu istoriju. [In Serbian]
- Zakić, K, Živaljević, V. (2019). SWOT Analysis of FDI in Serbia as a Guide for Foreign Investors and State Administration. In: S. Jelisavac Trošić (ed.), *Foreign Investments in Serbia – New Perspectives* (13–44). Beograd: Institut za međunarodnu politiku i privredu. [In Serbian]
- Wood, P. C. (1994). France and the Post-Cold War Order: The case of Yugoslavia. *European Security*, III (1), 129–152.
doi:10.1080/09662839408407156
- [WTO] World Trade Organization (2023). Trade Profiles. Geneva: World Trade Organization. Available at: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/trade_profiles23_e.pdf
-

Andrea D. MatijevićInstitute for Political Studies
Belgrade (Serbia)

Trade and investment relations between the Republic of Serbia and the Tropic French Republic – modern trends

Summary

Trade and investment relations between Serbia and France are an important aspect of the overall bilateral cooperation between these two countries. Starting from the history of their economic relations since 1878 to date, the research conducted for the needs of this paper encompasses the analysis of modern trade and investments. The methodology includes the qualitative and descriptive analysis, based on the data of international and national institutions. The results show a stable and dynamic trade exchange with a significant increase in French foreign direct investment in Serbia. New aspects of this research include primarily the overall analysis of current trends and challenges in the analyzed spheres of bilateral cooperation. In conclusion, the paper highlights optimistic prospects for further development of bilateral economic relations between these two countries.

Keywords: Republic of Serbia, French Republic, foreign trade exchange, foreign direct investment, economic cooperation